

SISTEMUL EDUCAȚIONAL DIN OLANDA. DESCENTRALIZAREA ȘI PROCESUL DE EVALUARE

The Educational System in Netherlands. Decentralization and Evaluation Process

Viorel Paraschiv¹, Nicoleta Chiriac²

Rezumat. Analiza sistemului olandez de învățământ poate aduce acele elemente necesare unui know-how real și necesar în condițiile unei reforme prelungite și nefinalizate a sistemului românesc. Descentralizarea sistemului educațional olandez cu delimitările funcționale și teritoriale este un exemplu de bună practică. Evaluarea procesului educativ, ca produs al input-urilor din sistem și ca feed-back necesar pentru beneficiarii direcți și indirecți ai serviciilor educaționale este o certitudine a funcționării întregului sistem educativ olandez. Nu am atins specificul învățământului secundar geografic din rațiuni care țin de plaja orară redusă și, mai ales, de curriculum extrem de diferențiat, în raport teritorial.

Cuvinte cheie. sistem educativ; descentralizare; evaluare.

Abstract. By analyzing the Dutch educational system we can bring out those elements that are essential for a pragmatic know-how in the case of the prolonged and uncompleted reform of the Romanian system. The decentralization of the Dutch educational system with its functional and territorial boundaries is an example of good practice. The evaluation of the education process, as product of the system inputs and as feedback so necessary to both direct and indirect beneficiaries of the educational services, represents a certainty for the operation of the entire Dutch educational system. We did not focus on the particularities of the geographical secondary school due to the reduced timetable, and especially because of the highly differentiated curriculum in relation to territory.

Key-words. Educational system; decentralization; evaluation.

1. Sistemul preuniversitar educațional olandez

“Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în Olanda este condus de un ministru și doi secretari de stat care muncesc pentru o țară deșteaptă, îndemnatică și creativă”, ministerul lucrează pentru elevi, studenți și părinții lor, dar și pentru artiști și vizitatorii de muzeu, pentru cadrele didactice de la învățământul primar până la învățământul superior, pentru cercetători, angajații la radio și televiziune, biblioteci și instituții de artă. Ministerul este din ce în ce mai mult implicat nu numai în școlarizarea profesională, dar și în dobândirea de competențe, emancipare, un stil de viață sănătos, democratizarea societății, predarea de norme și valori, integrarea imigranților și altele.

Ministerul are trei directorate generale care au următoarele atribuții:

¹ Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” din Iași/ Prof. Grup Scolar Economic de Turism, Iași, România, e-mail: vio_scout@yahoo.com

² Centrul Regional de Expertiză RENN 4, North Netherlands, e-mail: nicoletachiriac@live.nl.

1.1. Învățământul primar și secundar

- Direcția copilului
- Cadrele didactice
- Învățământul primar
- Managementul abandonului școlar timpuriu
- Tineret, învățământ și asistență socială
- Învățământul secundar

1.2. Învățământul superior, profesional și de știință, emancipare

- Învățământul profesional și de educație a adulților
- Emancipare
- Învățământul superior și politica finanțării studiilor
- Cercetare și știință
- Managementul pentru siguranță și radicalizare.

1.3. Cultura și mass-media

- Patrimoniu cultural
- Media, litere și bibliotecă.
- Arte.

Pe lângă aceste directorate, există și 3 consilii consultative și 2 inspectorate. Inspectoratul învățământului monitorizează calitatea educației în învățământul primar, secundar superior și de formare profesională și de educație a adulților.

2. Descentralizarea sistemului educațional olandez

Învățământul olandez este descentralizat în două direcții strategice: funcțional și teritorial. În primul caz, este vorba despre transferul puterii de decizie de la guvern la conducerea instituției școlare și, în al doilea caz, de la guvern la provincii și primării. În ultimii 25 de ani, primăriile au câștigat tot mai multă autoritate și totodată, dreptul de a acționa chiar și în învățământul particular. Între timp, primăriile decid asupra lacunelor din educație, îndrumarea școlilor, educația adulților și urmărirea aplicării legislației școlare.

În Olanda, aproximativ 3,5 milioane de elevi merg zilnic în 8700 de școli, unde li se oferă șansa de a-și descoperi propriile abilități, a le dezvolta și a le folosi. **“Norme mai puține și mai multă libertate pentru școli”**, sunt principii importante ale descentralizării propuse de ministerul de resort. În învățământul olandez pe lângă transmiterea de cunoștințe, dezvoltarea priceperilor și deprinderilor elevului, se pune accent pe dezvoltarea caracteristicilor de personalitate. Încă de timpuriu, în învățământul primar (clasa a II-a) se încearcă o schițare despre dezvoltarea în perspectivă a elevului, în așa fel încât să nu se urmărească un nivel nerealist (ceea ce ar fi frustrant atât pentru copii, cât și pentru părinți). Mai mult decât atât, copilul cu potențial ridicat dar cu nivel scăzut al deprinderilor, poate fi stimulat pozitiv. În comparație cu testele obișnuite (de cunoștințe) care se aplică, în medie de două ori pe an, testele de aptitudini sunt aplicate odată la 2 ani, deoarece inteligența este considerată un factor relativ stabil.

Copiii (începând de la 0 luni) ai căror părinți merg la serviciu, sunt cuprinși temporar în instituții de îngrijire a copiilor, așa numitele creșe. Copiii pot veni la creșă până la vârsta de 4 ani. Grădinița este în Olanda un centru școlar unde copii cu vârste cuprinse între 2 și 4 ani pot rămâne câteva ore pe săptămână sub îndrumarea unui educator. Înscrierea la grădiniță este facultativă și are ca scop pregătirea și familiarizarea copiilor pentru școală. Copii învață în primul rând să se joace împreună cu alți copii prin dezvoltarea limbajului și să asculte de educator. Învățământul este obligatoriu de la 5 la 16 ani, dar copii merg la școală începând cu ziua de după a patra aniversare. Până la vârsta de 23 de ani, învățământul este parțial obligatoriu. Aceasta înseamnă că fiecare elev este obligat să obțină o calificare înainte de a renunța la școală.

Învățământul primar este conceput pentru copii de la 4 la 12 ani și cele 8 clase sunt împărțite în 3 grupe: grupa mică (clasele 1, 2), grupa mijlocie (clasele 3, 4, 5) și grupa mare (clasele 6, 7, 8). În clasa I, copilul își dezvoltă abilitățile de scriere (motricitatea), învață să numere, iar socializarea este foarte importantă. În clasa a III-a, curricula este centrată pe citirea inițială, scrierea și numărarea (operații până la 20). Clasa a VIII-a, este anul pregătitor pentru examenul de admitere, CITO, în învățământul secundar. Pe baza nivelului de dezvoltare a elevilor, reieșit din rezultatele examenului CITO, elevii primesc o indicație (*aviz*) pentru un anumit tip de învățământ, rolul comisiei fiind de orientare școlară și profesională.

Există mai multe tipuri de învățământ primar:

- Învățământul public, pornind de la o bază universală (finanțat de guvern);
- Învățământul privat, pornind de la o religie, filozofie/pedagogie (finanțat de o fundație);
- Învățământul privat religios, pornind de la o bază religioasă sau o ideologie: creștin- protestant, romano-catolic, evreiesc, islamist, hindus, reformat, evanghelic și inter-confesional (ecumenic);
- Învățământul privat general (numit și învățământ special neutru), plecând de la o bază pedagogică, dar posibil, în combinație cu o bază filozofică: Montessori, Dalton, Jenaplan, Freinet, Leonardo, Școala liberă/Steiner, Școala pentru experiență (E.G.O.), “Școala pentru dezvoltare”, “Școala democrată”, Sudbury;
- Învățământul cooperativ, rezultat din asocierea învățământului public cu cel privat.

Învățământul secundar, pregătește elevii pentru învățământul superior, secundar profesional sau pentru o calificare. Spre deosebire de învățământul primar, se oferă o varietate de posibilități de alegere a unui învățământ în funcție de interese și capacități/competențe:

- învățământul practic (perioada de formare nu este fixă, 12-20 ani);
- învățământul profesional (12-16 ani);
- învățământul superior general (12-17 ani);
- învățământul preuniversitar (12-18 ani).

După obținerea examenului final în învățământul secundar, elevii se pot înscrie în învățământul superior:

- învățământul superior profesional, colegiu;
- învățământul universitar;
- învățământul profesional.

Elevul poate de asemenea să muncească legal, cu condiția să aibă o calificare.

Deoarece prin lege s-a aprobat posibilitatea alegerii în organizarea învățământului secundar, rezultatul este înființarea diferitelor tipuri de învățământ, face ca rezultatele acestor școli să fie greu de urmărit și de comparat între ele.

Elevii cu nevoi speciale, adică cu probleme cognitive sau de comportament, care au dificultăți în însușirea obiectivelor de învățare primesc într-o primă etapă ajutor suplimentar în clasă. Pentru aceasta, se realizează un plan alternativ, în care sunt propuse noi obiective și strategii de învățare ce sunt adaptate posibilităților reale ale elevului. Profesorul poate primi consiliere și orientare pentru aceste planuri alternative. Dacă rezultatele se lasă așteptate, se recomandă înscrierea în învățământul special.

Și în cazul copiilor talentați se planifică activități extra(suplimentare), pe lângă cele obligatorii din clasă.

Copii care au probleme de învățare sau de comportament, handicap fizic, senzorial, motor sau mental urmează direct **învățământul special**. Aceste școli se împart în 4 categorii (*cluster*):

- Cluster 1: copii orbi sau cu handicap vizual;
- Cluster 2: copii surzi sau cu tulburări grave de vorbire;
- Cluster 3: copii cu handicap fizic;
- Cluster 4: copii cu probleme de comportament, cu probleme psihice, probleme de învățare.

Pentru acești copii există și posibilitatea urmăririi unui învățământ secundar special.

Legea învățământului stabilește care este curricula obligatorie și obiectivele-cadru în învățământ. Școlile, decid singure modalitatea prin care se realizează transmiterea de cunoștințe și formarea de deprinderi și abilități (metoda). În învățământul primar olandez elevii urmează discipline ca:

- Limba olandeză (are obiective-cadru diferite pentru elevii imigranți);
- Limba friziană (în provincia Friesland se vorbește “friziana”, învățământul este în limba olandeză, cu specific regional);
- Limba engleză;
- Matematică;
- Orientarea/Cunoștințe despre sine și despre lume (Om și societate, Știință și Tehnologie, Spațiu, Timp);
- Dezvoltarea artistică (Desen, Lucru manual, Dans, Muzică);
- Educația fizică.

Pe lângă acestea, școala este obligată să:

- adapteze programa conform posibilităților elevilor;
- ofere o paletă largă de obiective bazate pe: cunoștințe, creativitate, dezvoltarea emoțională, socială și fizică;
- cultive societatea multiculturală.

Învățământul special are aceleași discipline și obiective-cadru, care sunt adaptate specificului școlii și dizabilităților elevilor. Un exemplu este: limbajul mimico-gestual olandez, pentru copii surzi sau cu probleme de limbaj și de auz.

3. Evaluarea

Informații despre dezvoltarea și progresele elevilor sunt necesare în multe situații din învățământ ca, de exemplu, pentru luarea unor decizii majore în ceea ce privește cariera școlară a elevilor (trecerea la altă formă de învățământ, examene), dar și pentru dezvoltarea învățământului, în general. De aceea, se cer evaluări bine realizate, cât și cunoștințe temeinice în domeniu.

Conceptul de evaluare este nuanțat: evaluarea nu mai este privită ca o etapă individuală ce urmează după predare, dar ca parte principală a învățării în sine. O nouă tendință în practica evaluării este schimbarea, de la testare la assessment/evaluarea culturii. Cu aceasta, se urmărește o majorare a metodelor de evaluare a dezvoltării elevilor. Pentru a stabili și a evalua dezvoltarea unui elev, pe lângă teste și examene sunt utilizate sarcini ca: prezentarea unei lucrări, pregătirea unui plan, realizarea unei cercetări. Actualele tendințe cu privire la procesul de evaluare trebuie să caute răspuns la întrebarea: Cum poate evaluarea să fie integrată în învățământ în așa fel încât procesul de învățare să promoveze, să evolueze ca sistem?

Evaluarea este văzută ca determinarea valorii a diferitor aspecte din învățământ. În această lucrare ne referim la evaluarea învățării ca proces și ca produs la elev (cum decurge procesul de învățare și ce a învățat elevul). În centrul evaluării, ca proces centrat pe elev, sunt întrebări ca:

- a înregistrat elevul progrese?
- a învățat elevul ceea ce se urmărește?

Învățământul olandez are un arsenal de mijloace de evaluare care să răspundă acestor întrebări: verificări orale, lucrări scrise, clasicul examen, scrierea unui eseu, prezentarea unei recenzii de carte, rezolvarea unui studiu de caz, portofoliul etc. Pe baza a ceea ce se evaluează se face distincția între evaluarea procesului și evaluarea produsului. Cu evaluarea procesului nu se colectează informații directe despre atingerea obiectivelor de învățare, ci despre modalitatea de lucru în atingerea obiectivelor. Aceste informații sunt la fel de importante atât pentru profesor, cât și pentru elev. Dacă se poate stabili că în timpul procesului ceva este greșit, există o explicație pentru eventualitatea unor rezultate negative obținute la evaluarea produsului. Dacă evaluarea procesului se realizează timpuriu, procesul de învățare poate fi ajustat la timp, înainte ca rezultatele negative să fie considerate evaluarea

produsului. Evaluarea produsului nu trebuie să aștepte până la terminarea procesului de învățare. O evaluare intermediară a produsului, în timp ce procesul de învățare este încă în curs de desfășurare, poate oferi o indicație despre dezvoltările în învățare ale elevului. Prin urmare, evaluarea procesului oferă dovezi că progresele insuficiente pot fi orientate încă în direcția dorită. Dacă elevul nu reușește să treacă un test intermediar pentru că nu utilizează o strategie de învățare eficientă, aceasta poate fi îmbunătățită, iar elevul poate obține un suficient la final.

Evaluarea procesului și evaluarea produsului sunt de fapt complementare. Evaluarea produsului evaluează rezultatul final, iar evaluarea procesului evaluează procesul prin care rezultatul final este obținut. Pe baza scopului evaluării se diferențiază: evaluarea sumativă și evaluarea formativă. Evaluarea sumativă se realizează la sfârșitul unei perioade de învățare și formează baza pe care se decide dacă elevul trece în anul școlar următor, sau primește o diplomă sau un certificat (de competență!). Evaluarea formativă are loc în timpul procesului de învățare, servește în adaptarea acestuia în direcția dorită. Profesorul oferă feed-back elevului în așa fel încât acesta să își analizeze singur propriile prestații. Elevul i se face cunoscut ce criterii s-au folosit în evaluare pentru ca el să vadă singur unde a greșit. Criteriile de evaluare și rezultatele evaluării sunt discutate anterior cu elevul. Se ia în considerare conținutul învățării testat, modalitatea de gândire și de rezolvare, procesele metacognitive.

Utilizarea prea multor teste de cunoștințe sumative poartă cu sine un mare risc, elevii sunt trimiși de la un test la altul și luarea calificativului suficient devine singura motivație. Utilizarea testelor formative poate conduce la o puternică motivație orientată spre învățarea deplină. Faptul că se acordă multă atenție evaluării formative, nu înseamnă că evaluarea sumativă este neglijată. Se caută un echilibru între aceste două feluri de evaluare. Elevii nu vor învăța așa de bine fără evaluarea formativă și competențele elevilor nu vor fi bine definite fără evaluarea sumativă.

Evaluarea include trei aspecte esențiale care se urmăresc logic și conduc la distingerea unor faze și anume: colectarea de informații utile (pas 1), aprecierea valorii informațiilor colectate (pas 2) și luarea unei decizii responsabile (pas 3). În cazul evaluării într-un cadru școlar se adaugă o a patra fază, informarea persoanelor implicate, printre altele, elevul, despre rezultat și decizia luată (pas 4). Colectarea de informații este necesară în luarea deciziilor în învățământ sau informarea elevilor despre progresul în ceea ce privește îndemânările, cunoștințele și competențele urmărite.

Există diferite instrumente de evaluare. Aceste instrumente oferă profesorului și elevului atât informații cantitative, cât și informații calitative. În evaluare, se urmărește folosirea unor instrumente diverse, de multe ori în combinație, deoarece acestea livrează nu doar o calitate superioară a evaluării, ci se urmărește realizarea unei evaluări cât mai cuprinzătoare. În multe situații datorită numărului mare de elevi, este util să se folosească un instrument tradițional de evaluare, de exemplu un test de cunoștințe scris. Nevoia de aducere în vizor a mai multor competențe complexe necesită utilizarea instrumentelor de evaluare. În cazul unui număr mare de elevi poate fi folosită peer-, co- sau self-evaluarea. Profesorii utilizează în principiu teste și itemi din metoda/pachetul școlii (școala alege pentru un pachet ce cuprinde o metodă, manuale, teste etc). De asemenea, ei utilizează itemi din examenele centrale mai vechi sau teste pe care CITO le-a creat special pentru examenul școlar. Dacă profesorii creează singuri un test, acesta se construiește în cele mai multe situații după o sursă oficială. Se întâmplă foarte rar ca profesorii să realizeze singuri teste, pe deasupra nu au pregătire/abilitare în tehnica realizării unui test profesional, acest lucru fiind apanajul instituțiilor specializate și acreditate de minister.

3.1. Instrumente de evaluare

Tradiționalul examen și ascultarea

Aceste instrumente aduc în imagine cunoștințele elevilor și au o funcție importantă în răspunsul la întrebarea: și-au însușit elevii materia din curriculum? Răspunsul la această întrebare determină care este etapa ce urmează în procesul de învățare. A avea cunoștințele de bază este încă punctul principal pentru dobândirea unei cunoașteri profunde. În școli, pe lângă examenul de final, testări la finalul unei perioade sau a anului școlar, se dau continuu teme și se organizează evaluări orale. Examenele și

testările sunt sumative, urmăresc dacă obiectivele de învățare pe perioade mari sunt însușite și decid dacă elevul trece în anul următor sau dacă primește o diplomă sau un certificat. Validitatea și fiabilitatea instrumentelor sunt în acest context foarte importante și pentru a le putea garanta este necesar un număr mare de întrebări și sarcini. Ascultările sunt de fapt formative, verifică dacă sub-obiectivele de însușire sunt înțelese și dacă poate fi trecut la următoarea fază. Feed-back-ul profesorului este esențial și influențează pozitiv. Felul cum sunt formulate întrebările/itemii este foarte important. Ele sunt clasificate în patru tipuri, după nivelul cunoașterii materiei de învățare:

- Prin itemii din cunoștințele dobândite se testează dacă elevul este în stare să dea un răspuns pe baza materiei însușite. Aceste întrebări testează în ce măsură elevii pot reproduce sau recunoaște fapte, observații și definiții.
- Itemii de înțelegere verifică dacă elevul este în stare pe baza informației din întrebare, să dea un răspuns nou. Elevul trebuie să combine fapte, concepte, relații, structuri, să prevadă care este rezultatul și să-l descrie cu propriile cuvinte.
- Întrebările practice verifică dacă elevul este în stare să cupleze direct conținuturile învățate la situațiile date. Elevul trebuie să arate că poate să utilizeze regulile și procedurile învățate.
- Întrebările de reflecție verifică dacă elevul poate gândi productiv și creativ. Elevul trebuie să găsească rezolvări pentru situații noi, în condițiile date, unde elevul nu posedă reguli precise care ajută la rezolvare.

Observarea

Prin descrierea sistematică a comportamentului elevului se obțin informații de calitate. Observarea furnizează informații importante dacă sunt suspiciuni despre o problemă specifică, de exemplu, sunt suspiciuni că un elev trebuie transferat în învățământul special sau că este necesar ca el să primească extra-consiliere.

Sarcini de abilitate (evaluarea performanțelor)

Testele de evaluare a performanțelor reprezintă o reacție împotriva examenelor ce împing elevii să reproducă cunoștințe, în loc să pună accentul pe obiective cognitive înalte. Evaluarea performanțelor este o metodă de urmărire sistematică a elevului pentru a vedea dacă acesta este în stare să utilizeze acele cunoștințe, deprinderi, competențe, în rezolvarea problemelor. Evaluarea abilităților se realizează individual și în context, face apel la însușirile/deprinderile elevului și este relevantă și autentică. Problema de rezolvat este încorporată într-un context concret, autentic, în așa fel încât să fie relevantă și să motiveze elevul. Contextul problemei este utilizat pe deplin și așa se creează o imagine despre ceea ce poate realiza elevul.

Evaluarea performanțelor are valoare de suport pentru procesul de învățare. Elevii pot fi implicați în crearea sarcinilor și formularea criteriilor de evaluare. Dacă elevii cunosc criteriile de evaluare, ei vor fi motivați și vor presta mai bine. Prin intermediul sarcinilor de abilitate ce sunt aproape de realitate, se testează diferite aspecte ale deprinderilor vizate. Acestea sunt de trei feluri:

- *hand-on test*: întrebările sunt setate din câmpul profesional unde elevul va lucra în viitor (relevanța mare);
- *test de simulare*: elevii trebuie să simuleze diferite situații (relevanța medie);
- *hands-off test*: elevii spun cum vor reacționa într-o situație fără să fie nevoiți să acționeze în realitate (relevanță minimă).

Portofoliul

Portofoliul este o selecție de documente doveditoare realizate de elev care demonstrează că anumite competențe ale elevului sunt în dezvoltare. Prin realizarea unui portofoliu, selecția documentelor, ordonarea lor și adăugarea de noi note, se face apel la metacunoaștere și reflecție. Portofoliul este un instrument care realizează un echilibru între evaluarea sumativă și cea formativă, așa cum se urmărește în învățământul olandez. Portofoliul poate fi văzut ca o lucrare ce reflectă continua dezvoltare a elevului cu puncte slabe și puncte tari, dar și ca o dovadă a ceea ce este el în stare până la un anumit punct, ce cunoștințe și deprinderi are la acel moment. Deoarece portofoliul este realizat într-un context

real și conținutul lucrărilor este real, se respectă cerințele unei evaluări autentice, cât și cele ale evaluării performanțelor. Caracterul real al portofoliului crește pe măsură ce elevul singur poate decide ce documente selectează în conținutul portofoliului și poate explica și asuma responsabilitatea pentru alegerea sa. Un alt aspect pozitiv al portofoliului este rolul activ al elevului în evaluarea proprie. Prin faptul că selectează, ordonează și justifică, elevul decide pe baza căror informații este evaluat. Elevii pot fi implicați în crearea criteriilor de evaluare ceea ce face ca ei să lucreze împreună la transpunerea obiectivelor în criterii concrete de evaluare.

Pe lângă portofoliu se adaugă încă două instrumente din aceeași categorie și anume: **jurnalul personal** și **raportul de învățare**.

Jurnalul personal. Elevilor li se cere să cântărească consecvențele unei situații, să anticipeze rezultate, să gândească alternative, să-și spună punctul de vedere și să reflecteze asupra celor spuse. Scrierea unui jurnal despre trăirile ce sunt legate de experiențele de învățare este un exercițiu ce promovează procesul de reflecție. În acest mod elevii pot anticipa propria dezvoltare și identifica modele în propriul comportament. Atunci când elevii sunt încurajați să-și spună propriul punct de vedere este important ca și aspectele negative să fie acceptate.

Exemplu

Elevii scriu în raport despre experiențele proprii de învățare. De cele mai multe ori, se cere o reacție la o propoziție stimul: "Din vizita de dimineață la Muzeul Mineralogic am învățat că". Cu ajutorul raportului de învățare, elevii învață să exprime propriile experiențe și totodată, oferă, elemente/pârghii care să ajute evaluarea lor.

* * *

Pentru a decide care este valoarea informației colectate cu ajutorul instrumentelor de evaluare, rezultatul testării este comparat cu un punct de referință. Aceasta se poate realiza în trei feluri:

- compararea rezultatelor elevului cu cele ale grupului din care face parte (colegii de clasă);
- compararea prestațiilor unui elev cu un standard absolut (de ex.: obiectivul de învățare ca și standard);
- compararea prestațiilor actuale ale unui elev cu cele anterioare, așa încât să fie decis dacă este vorba despre dezvoltare sau schimbări calitative la elev.

Utilizarea unuia dintre aceste criterii depinde de funcția testării, adică de deciziile ce trebuie luate. În evaluarea informațiilor obținute prin testare se cunoaște nevoia criteriilor/normelor dinainte stabilite dar și a criteriilor de grup, ca de exemplu, testul național CITO. Foarte important este să se țină cont de diferențele esențiale între măsurarea diferențelor individuale între elevi și evaluarea acestor diferențe în funcție de un standard dinainte pregătit. În evaluarea sumativă este vorba, în special, despre granița dintre admis sau neadmis. Dacă utilizarea cifrei 6 (într-o scală de 10) este o graniță responsabilă, depinde de minimul de itemi ce trebuie rezolvați și câte puncte se acordă acelor itemi. În evaluarea ce are ca normă grupul, cifra 6 are cu totul o altă specificitate, deoarece aceasta este relatată la scorul mediu al grupului de referință.

Deciziile ce se iau în urma comparării rezultatelor testării cu un criteriu. Acestea sunt de patru feluri (a. transfer/orientare, b. selectare, c. diagnoză, d. monitorizarea/urmărirea elevului) și, aici, se recunosc din nou, cele două funcții ale evaluării: formativă și sumativă.

a. Testarea predictivă are o valoare de diagnoză pentru prestațiile/orientarea viitoare a elevului. Prin aceasta, se încearcă recomandarea unui parcurs școlar adecvat în care elevul este pe locul său. Aceasta se întâmplă în ultimul an de învățământ secundar, când se determină care este cel mai potrivit tip de învățământ recomandat pentru calificarea elevului.

b. Testarea selectivă verifică în ce măsură și-a însușit elevul obiectivele de învățare la finalul unei perioade școlare. ***Elevul nu poate trece mai departe dacă nu își însușește componenta respectivă.***

c. Utilizarea testării de diagnoză are ca scop informarea despre punctele tari și punctele slabe ale elevului. Important este să se elimine deficiențele prin învățământ suplimentar și adaptarea procesului de învățare la cerințe de calitate performante.

d. Prin monitorizare, progresele elevului sunt precis notate și comparate cu obiectivele și sub-obiectivele propuse. Se vorbește despre sistemul de urmărire al elevului care este un sistem de evaluare pe termen lung. Progresele elevului sunt notate pentru diferite tipuri de învățământ sau ani de studiu, cum ar fi, de exemplu, școala primară/secundară. Urmărirea progreselor elevilor se face printr-un sistem, numit chiar sistemul de urmărire al elevului, iar în Olanda se utilizează sistemul realizat de CITO. ***Institutul central pentru dezvoltarea testelor CITO*** (*Centraal instituut voor toetsontwikkeling*) este o organizație care pregătește teste și examene standard la nivel național. Pentru diferite materii, CITO a creat teste ce se folosesc încă din clasa I, la mijlocul anului școlar. Pe baza rezultatelor, profesorul apreciază nivelul de dezvoltare al elevului și își poate adapta stilul de predare. Rezultatele sunt notate în sistemul de urmărire.

Studiu de caz

Sistemele de monitorizare în școala primară urmăresc rezultatele testelor de citire, ortografie/scriere și matematică. La nivel central sunt stabilite momentele în care elevul poate fi evaluat. Dezvoltarea elevului în acest domeniu se poate citi într-o privire, pe o pagină. Pentru diverse aspecte ale dezvoltării există descriptorii despre minimul așteptat la acel moment. Aceste așteptări se bazează pe cercetări de dezvoltare psihologică. Sistemul de monitorizare a elevului conține și programe de îndrumare și material informativ pentru părinți. Profesorul este obligat să monitorizeze progresele înregistrate de elevi și să prezinte un raport părinților acestora. De obicei, aceasta se întâmplă în cadrul unei discuții a raportului său: “discuția de 10 minute”. După ultimul raport din anul școlar, elevii sunt promovați în clasa următoare sau vor repeta clasa!

O altă fază importantă în procesul de evaluare este feed-back-ul dat elevilor prin raportul școlar. Deoarece valoarea informativă a unei cifre este limitată, se accentuează necesitatea explicațiilor sau informațiilor suplimentare ale profesorului. Pe lângă cifrele notate în raportul școlar, profesorul dă în scris sau oral explicații despre test, observații, portofoliu etc. El spune ce a reușit și ce nu a reușit elevul, la ce nivel, care sunt punctele sale pozitive și care sunt cele negative. Deoarece profilul elevului redă o imagine concretă despre punctele sale pozitive și negative, elevul poate să decidă mai ușor unde trebuie să presteze mai bine. Feed-back-ul este văzut ca un moment de învățare pentru elev deoarece este important ca el să-și poată compara propria prestație cu criteriul de evaluare. Profesorul poate ghida elevul în procesul de învățare. De aceea este de dorit ca aceste criterii să fie dinainte bine discutate.

4. Concluzii

Sistemul educațional olandez este reflecția dezvoltării societății pe care o reprezintă. Chiar dacă pare greu de înțeles, sistemul olandez este adaptat eficient culturii pieței muncii, reușind, în ciuda alternativelor numeroase pe care le oferă, să-și dovedească utilitatea. Expertiza sau exportul de know-how pentru sistemul educațional românesc, aflat într-o lungă și ineficientă reformă de sistem este în domeniul descentralizării, al evaluării și promovării directe a învățământului tehnic/ filiera tehnologică. Nivelul declarativ al învățământului centrat pe elev și necesitățile reale, formative, pentru acumularea și dezvoltarea competențelor, specific deja învățământului olandez ar trebui pus în practică și în țara noastră, unde suntem tributari, în continuare, formei de “autoerotism”, adică pe învățământul centrat pe profesor.

Bibliografie

- [1] VERLOOP, N., LOWYK, J., 2003, *Onderwijskunde*. Wolters Noordhoff, Groningen.
- [2] * * (2009), *De staat van het onderwijs – Onderwijsverslag*. Inspectie van het Onderwijs, Nederland
- [3] * * (2007/2008), *De staat van het onderwijs – Onderwijsverslag*. Inspectie van het Onderwijs, Nederland.
- [4] * * (2004), *Onderwijskundig Lexicon*, Editie III, Kluwer.
- [5] * * (1997), *Formarea continuă a cadrelor didactice în Uniunea Europeană și în statele AELS/SEE*. Eurydice, Rețeaua de Informare despre Educație în Comunitatea Europeană (traducere de Eugen Noveanu). Editura Alternative, București.
- [6] * * <http://www.minocw.nl> (site-ul ministerului).
- [7] * * <http://www.slo.nl> (site-ul Centrului National de Expertiză pentru Planificarea Învățării).

